

Nr 208

Av herr von Sydow m. fl., om anslag till Tekniska museet.

(Lika lydande med motion nr 158 i Första kammaren)

Tekniska museet har tillkommit på enskilt initiativ och skapats genom aktiv medverkan från ingenjörskonstens utövare och genom frivilliga ekonomiska insatser av industri och näringsliv i övrigt. Från en blygsam början har museet utvecklats till en i dag allmänt uppskattad institution, som omfattas med största intresse i hela vår land. Sedan insamlingsverksamheten började har totalt ca 30 000 föremål registrerats vid museet. Även internationellt har Tekniska museet vunnit erkännande. Museet har även kunnat utföra ett betydande arbete för att bevara och vårda industrihistoriska minnesmärken i hela vårt land. Tekniska museet har blivit en riksinstitution som kulturbärare för den teknisk-naturvetenskapliga odlingens utveckling i vårt land.

Museet har under årens lopp kunnat glädja sig åt ett stigande intresse för museets verksamhet från såväl näringslivet som allmänheten. Under kalenderåret 1963 besöktes museet av nära 100 000 personer. Ungefär hälften därav utgöres av skolor och studerande vid högre läroanstalter. Antalet gruppbesök har de senaste åren varit ca 1 100 per år, varav ca 225 grupper från enhetsskolan enligt skoldirektionens i Stockholm museiprogram besöker museet. Övriga grupper är fördelade på gymnasier — allmänna och tekniska — verkstadsskolor, militära skolor och högskolor, samt universitet och tekniska högskolor. De kommer från praktiskt taget hela Sverige, från Malmberget i norr till Ystad i söder. Inom den närmaste framtiden kan museet förutse en ytterligare stegring i efterfrågan på museets tjänster, utan tvekan från olika stadier inom skolväsendet och med stor sannolikhet även från studiegrupper av annat ursprung. Nya pedagogiska tankegångar präglar grundskolans undervisning, som bl. a. går ut på ökad självverksamhet hos eleverna. Ett väl förberett och genomfört museibesök med levande demonstrationer och den upptäckarglädje på egen hand som gruppverksamhet kan ge hör på ett naturligt sätt hemma i denna nya syn på undervisningens metodik. Svårigheterna att på ett tillfredsställande sätt motsvara de vidgade kraven på museets tjänster har emellertid samtidigt ökat i ständigt allt högre grad.

Bland museets angelägna arbetsuppgifter — för vilket ekonomiska resurser f. n. saknas — kan sålunda nämnas ett systematiskt bedrivet inventerings- och insamlingsarbete inom ett flertal tekniska områden.

Tekniska museet har f. n. 15 befattningshavare, *en alltför fåtalig personal för att möta de anspråk som i olika hänseenden ställs på museet.* För att museet på ett tillfredsställande sätt skall kunna fylla sin funktion i dagens samhälle torde det vara i hög grad av behovet påkallat att museet får en personalstyrka som motsvarar vad som är vanligt vid övriga museer av rikskaraktär. Detta skulle såsom ett minimum innebära en nyanställning av omkring 12 befattningshavare.

Utvecklingen på de senaste åren har lett till att museet nu kommit i en allvarlig ekonomisk situation. Styrelsen för Stiftelsen Tekniska museet är dock fast besluten att kraftfullt verka för att museet även i fortsättningen skall få det stöd från näringslivet som erfordras för att museet skall kunna drivas som en fristående institution. För att museet alltjämt skall kunna räkna på industriens intresse och offervillighet är det emellertid nödvändigt att museets organisation istandsättes i en omfattning som gör det möjligt för institutionen att svara mot de stigande krav på museet som nu gör sig gällande både från forskning, utbildningsväsendet och allmänheten samt från allmän kulturell synpunkt.

Näringslivet bidrar f. n. med ca 400 000 kronor till museets verksamhet. Mot bakgrunden av den betydelse verksamheten måste anses ha från forsknings- och utbildningssynpunkt synes det naturligt att även statsmakterna medverkar till museets drift.

Ett statligt stöd för museet ter sig skäligt redan till följd därav, att museets verksamhet i dominerande grad består i tillhandahållande av tjänster till skolor och allmänna institutioner av olika slag — statliga såväl som enskilda — samt till allmänheten. Den industriella utvecklingen har resulterat i en levnadsstandard i vårt land som söker sin like i världen i dag. Denna utveckling är baserad på tekniska insatser av våra konstruktörer, uppfinnare och industrimän, som även förmått tillgodogöra sig de internationella strömningarna inom naturvetenskap och teknologi och som framgångsrikt kunnat tillämpa dem i svenska förhållanden. Ingenjörsvetenskaperna — och vad som därur har åstadkommit — ingår därför på ett framträdande sätt i bilden av det moderna Sverige som en omistlig del av vår kultur. Att på ett levande sätt åskådliggöra dessa för en fortsatt välståndsutveckling så betydelsefulla skeenden torde även vara en angelägen uppgift för det allmänna.

Sedan det blivit känt att museets äskanden ej upptagits i årets statsverksproposition har styrelsen för Stiftelsen Tekniska museet dryftat det uppkomna, akuta nödläget och därvid beslutat vidtaga de åtgärder, som närmare motiveras och redogöres för i bifogade PM.

Med hänvisning till vad som ovan framhållits och vad som i övrigt anförts i Tekniska museets hemställan av den 8 maj 1963 anhålles att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer,

att Stiftelsen Tekniska museet beviljas ett engångsanslag

för täckande av nu ackumulerade underskott om 230 000 kr., samt därutöver ett driftbidrag för budgetåret 1964/65 om 200 000 kr.

Stockholm den 23 januari 1964

<i>Chr. von Sydow</i>	<i>Gunnar Hedlund</i>	<i>Sven Wedén</i>
<i>Erik Tobé</i>	<i>Leif Cassel</i>	<i>Nils Kellgren</i>
<i>Nils G. Hansson</i> i Skegrie	<i>Tage Magnusson</i> i Borås	<i>Sven Ekström</i> i Iggesund
<i>Henry Allard</i>	<i>Gustaf Kollberg</i>	<i>Lars Eliasson</i> i Sundborn

PM

Tekniska museets finansiering och drift

1. Tekniska museet ingav den 8 maj 1963 till handelsdepartementet en utförligt motiverad ansökan om årliga anslag från allmänna medel till museets drift. Sedermera överfördes museets ansökan till ecklesiastikdepartementet, där ärendet ej föranledde några åtgärder. Museets äskanden har sålunda ej upptagits i årets statsverksproposition.

2. Museets ansökan om statsbidrag remitterades av departementet till vissa institutioner inom museivärlden, skolöverstyrelsen m. fl. samt till statskontoret. Samtliga remissinstanser tillstyrkte museets framställning. Av särskilt intresse är yttrandet från statskontoret, som efter en ingående utredning av museets ekonomiska förvaltning, finansiering och drift tillstyrkte statligt stöd åt museet i större omfattning än som omfattades av museets ansökan, bl. a. beträffande pensionsförsäkring av museipersonalen.

Statskontoret påpekar i sitt yttrande att staten bidragit till museets tillkomst genom att ställa tomt till förfogande, samt genom anslag från bl. a. lotterimedel. Statskontoret fortsätter:

Enligt statskontorets mening bör staten under nu föreliggande förhållanden fortsätta med sitt stöd åt museet genom att lämna ett årligt bidrag till driften. En förutsättning för ett statligt driftbidrag bör vara att ett årligt tillskott av minst samma storleksordning som för närvarande lämnas av enskilda bidragsgivare inom industrin och näringslivet jämte andra intressenter. Vidare bör förhandlingar upptagas med stiftelsen om regleringen av det uppkomna intäktsunderskottet.

Den nuvarande starkt begränsade personalorganisationen torde ej vara tillräcklig för museiverksamhetens ändamålsenliga bedrivande. Museistyrelsens förslag om en successiv förstärkning av personaluppsättningen synes väl motiverad. Särskilt synes en utökning av den med undervisning, föreläsnings- och demonstrationsverksamhet sysselsatta personalen vara angelägen.

3. Museistyrelsens beslut att ansöka om statsmedel för drift och upprustning av museet var bl. a. föranlett av att verksamheten under de senaste tre åren utvisat ett *intäktsunderskott* som per den 1. 1. 1963 ackumulerats

till 140 000 kr. Trots avsevärda inskränkningar och yttersta sparsamhet hade allmänna kostnadsökningar ej kunnat mötas med i någon väsentlig mån ökade intäkter, främst beroende på att de större industribidragen utgått med samma nominella belopp under en lång följd av år.

För nu löpande budgetår beräknas underskottet uppgå till i runt tal 160 000 kr. Det ackumulerade underskottet per den 1. 7. 1964 torde då belöpa sig till ca 300 000 kr.

Det preliminära bokslutet per den 31. 12. 1963 visar att kostnaderna utfallit ca 12 000 kr. lägre än budgeten samt att underskottet för halvåret är ca 120 000 kr. Därvid har emellertid ej medtagits en donation på 50 000 kr., som museet erhållit under hösten. Då här ej korrigerats för årsfördelningen av museets industribidrag, som normalt till större delen inflyter under våren, torde underskottet för hela budgetåret ej komma att väsentligt överstiga dessa 150 000 kr. Enligt den budgetprognos och likviditetsberäkning som i det uppkomna läget nu uppgjorts har det behövliga kapitaltillskottet beräknats till ca 300 000 kr.

4. Museistyrelsen har vid upprepade tillfällen under de senaste åren gjort museets intressenter uppmärksamma på den utveckling som lett till avsevärda ackumulerade underskott i museets räkenskaper. Framställningen om bidrag från det allmänna var ett led i styrelsens strävanden att söka säkerställa museets fortsatta verksamhet. I det allvarliga läge som uppstått sedan myndigheterna ej beaktat museets framställning torde det för styrelsen och museiledningen te sig helt *oansvarigt att fortsätta museets verksamhet under oförändrade betingelser.*

Museistyrelsens arbetsutskott har vid sammanträde den 16 januari 1964 beslutat informera de institutioner som på sin tid tog initiativet till museets tillkomst om situationen. Kontakter har sålunda under hand tagits med Sveriges industriförbund, Ingenjörsvetenskapsakademien, Svenska teknologföreningen och Svenska uppfinnareföreningen, varvid framhållits att alternativet till ett omedelbart säkerställande av museets akuta kapitalbehov endast vore att initiativtagarna utser likvidatorer som ges uppdraget att avveckla museets verksamhet.